

Kolencentrales: een saneringsplan voor moeder Aarde?

(December 2009)

Een schril contrast: waar in Kopenhagen deze maand gesproken wordt over het beperken van broeikasgassen, wordt in de Eemshaven giftig gebouwd aan CO₂-rokende energiecentrales. Het politiek en cultureel debatcentrum DwarsDiep organiseerde op 11 december 2009 samen met het COS Groningen een debat onder de titel 'Ondertussen in de Eemshaven'. Van de afdeling GroenLinks Loppersum waren Egbert Brons en Nicolette Scholten aanwezig.

Moeder aarde

Moeder Aarde, ze is in een overgang: haar bloedvaten verwijden zich, een rode kleur, opvliegers en een enorme warmte zijn het gevolg. Warmte maakt gestold water vloeibaar, het gutst van de smeltende gletsjer naar beneden en stroomt lachend met het meenemen van een ontboste oever, door een rivier richting lageregelegen gebieden. Een overvloed, met de nadruk op vloed, is in het dal het gevolg. De klimaatovergang maakt dat een motregen slagregen wordt. Een droge periode elders wordt een uitgeputte woestijn. Moeder Aarde, weerbarstig in de overgang. Een klimaatverandering in huis, geprikkelde stemmingswisselingen zijn het gevolg. We plagen haar door een overvloed aan CO₂ de lucht in te spuiten. Onze energiehonger naar meer, een meer dat nooit vol is. Het put haar langzaam uit.

We zien de problemen op ons af komen en kijken ernaar. We hebben elkaar, als bewoners op haar huid, beloofd om onze uitstoot van broeikasgassen met de helft te verminderen. Het referentiepunt is 1990 en in 2050 moet dit ons gelukt zijn. In het 'startjaar' bliezen we in Nederland 210 megaton broeikasgas door de schoorstenen van de economie. Anno nu verdwijnt er 203 megaton door het tochtende rookgat. 'We maken vorderingen', klinkt het enigszins cynisch. 'We moeten iets doen', roept een ander, gevolgd door het twijfelwoordje 'toch?' Een paniekerige stemming ontstaat. Een mandje met besparingen en mogelijkheden kieperen we op tafel. We zien de chaos van onze energieverlating liggen en bekijken mogelijke oplossingen. Investerings in duurzame energiebronnen (biofuels, windenergie, zon), energiebesparing van transport, huishouding en industrie. Ook kernenergie ligt op tafel, samen met de afvang, het transport en de teraardebestelling van CO₂.

Professor Catrinus Jepma vertelt dat zonder het onder de zoden vegen van CO₂, onze klimaatdoelstelling in het water valt. Zonder CCS (Carbon Capture and Storage – afvangen, transporteren en ondergronds opslaan van CO₂ en goed voor 25- 35% vulling van het mandje) halen we volgens Jepma de afgesproken doelstelling van 50% aan wereldwijde CO₂-reductie niet. De 50%-reductie is daarbij nog aan de zuinige kant. De geïndustrialiseerde landen moeten meer doen (of beter: meer laten) om de arme landen, die toch al minder vervuilen, te compenseren. Vijftig procent wereldwijd wordt dan 75% reductie voor ons land.

Zand erover?

Een CO₂-proefballonetje (pilot) van afvangen en in de grond bewaren, pompt men in Barendrecht onder een woonwijk. Dat doet de gemoederen flink beven. Ook wij, nuchtere noorderlingen worden door moeder Aarde wel eens wakker geschud op de schaal van Richter. Of dit nu een stabiele bodem is waarin we onze rotzooi kunnen lozen... Broeikasgas wordt als siliconen onder hoge druk in het vel van moeder Aarde gespoten. Dit kost enorm veel energie: een bruinkoolcentrale ziet z'n rendement dalen van 45 naar 30%. Gaat het ingespotene verbindingen aan met

omliggende huidlagen? We weten het niet en nemen een ongewenst lekken van deze 'siliconen' op de duurkoop toe. De Milieu Effect Rapportage geeft te lezen dat ondergrondse opslag in Barendrecht kan, maar dat wil niet zeggen dat het ook veilig is. Langetermijneffecten zijn niet bekend, de technologie staat nog in prille kinderschoenen.

Ook intermenselijk gedrag is verontrustend. Probeer na een daad van een terroristisch groepje maar eens rechtop te blijven lopen. CO₂- verdrijft zuurstof.

Subsidiestromen

Bij gebrek aan het afstraffen van CO₂-emissies ziet ondergrondse opslag zijn kans schoon, al is vuil hier een beter woord. Subsidiestromen vanuit Europa voor CCS-projecten worden hier in de grond gepompt. Onnadenkend is dat zelfs provinciale gelden van Groningen en Drenthe zo verdwijnen: we kunnen daarmee toch ook iets doen met zon en wind? Met de bouw van vier, vijf centrales staan we momenteel in de top vijf van de wereld. Geen prestatie om trots op te zijn, dunkt me. We bouwen voor overproductie, waardoor duurzame projecten in de verdrukking komen. Nederland zet zich internationaal te kijk en maakt zich volstrekt ongeloofwaardig door toe te staan dat bruinkoolstoker RWE, die in 2006 in de Eemshaven voet aan land heeft gezet, voor 2,2 miljard een op oude techniek gestoelde bruinkoolcentrale uit de grond stampt. De Provincie doet z'n uiterste best om te zorgen dat de CO₂-opvang er te zijner tijd komt, maar een verplichting kan men niet geven omdat men daar niet over gaat. Ondertussen mag de te bouwen centrale gewoon draaien zonder dat de CO₂ afvang geregeld is, ook als misschien blijkt dat afvang misschien onmogelijk is. Dan zitten we pas echt op de hete kolen.

Vanuit de Eemshaven kunnen de kolen aangescheept worden. Gebruiken we 'europees' kolen, dan is een kolencentrale uit economisch oogpunt geen aantrekkelijke optie meer. Bruinkool gedolven buiten Europa, gaat vaak gepaard met erbarmelijke arbeidsomstandigheden en moet van heinde en verre verscheept worden. Als we de bouw van kolenmonsters doorzetten, dan hebben wij voor de komende veertig jaar indirect vuile handen.

Vorbijganger

Ook energiereus Nuon zet voor 1,8 miljard euro de schop in de Groninger klei. Een multifuel, zo staat in de vergunningsaanvraag te lezen. Nu deze afgegeven is, is het afgezwakt tot een op gas gestookte centrale die in de verre toekomst eventueel uit te bouwen is naar biomassa. Dit is - waar las ik dat toch- 'de burger een leugen voorhouden'.

In de kleine gasvelden in Noord-Nederland kan 15-20 miljoen ton CO₂ per jaar begraven worden, de capaciteit van de gasvelden on- en offshore wordt geschat op 800 megaton waardoor we een opslagcapaciteit hebben van vijftig jaar, tegen die tijd komt Slochteren (7000 megaton) vrij... Deze hele zand-er-over-mentaliteit is echter niets anders dan het paard achter de wagen spannen. Wat we niet uitstoten, hoeven we ook niet op te ruimen.

De mens is slechts een voorbijganger in de tijd. Wie zijn wij om toekomstige generaties op te zadelen met gevolgen die nu nog niet te overzien zijn.

Als we de schadelijke bron wegnemen hebben we ook geen gevolgschade. Het is alsof we het huis schoonbezemen en het verzamelde vuil onder de deurmat vegen. De grondlegger van het geroemde Duitse feed-in-tarief, Hermann Scheer, voorspelde in de documentaire *Tegenlicht*, dat bouw van kolencentrales binnen tien jaar weggegooid geld is.

Alternatieven

Het wordt tijd om anders te denken en daar naar te handelen, of zoals de natuurkundige Albert Einstein het verwoordde: "We kunnen problemen niet oplossen door gebruik te maken van dezelfde manier van denken waardoor ze zijn ontstaan". De renewables zon en wind zijn verreweg de schoonste energiebronnen. Helaas niet al te betrouwbaar en voorspelbaar. De wind gaat wel eens liggen en de zon gaat onder, om pas de volgende ochtend de hemel weer te beklimmen. Toch is dit de toekomst: een energieke leiding vanuit het zonovergoten Afrika naar Europa. In Nederland kan de afhankelijkheid van ver gereduceerd worden door stevig in te zetten op zonnepanelen en kleine windturbines. Nederland moet haar eeuwige kruideniersmentaliteit eens van zich afwerpen en onverschrokken en vol overgave inzetten op wind en zon, de enige ècht schone en eerlijke energiebronnen. Kleine windturbines met een maximale doorsnede van twee meter worden al gefabriceerd zonder hinderlijke slagschaduw, waardoor deze miniwindvangere geschikt zijn voor gebruik binnen de bebouwde kom. Daar waar eens een spriet of schotel de 'horizon vervuilde', kunnen we in de nabije toekomst van de wind gaan leven. In het Zeeuwse Schoondijke worden al kleine windmolentjes getest (hoewel de testresultaten nog magertjes zijn).

Zonnepanelen in het minder bedeelde Afrika, kan daar de sleutel zijn naar een zelfstandig bestaan. De zon geeft ons vele malen meer energie dan wij gebruiken. Zet grootschalige zonnecelfabrieken op en maak zo de bevolking minder kwetsbaar.

Dus...

Terug naar de kolen is niet wat we willen. We kunnen de gevolgen van ondergrondse opslag nog onvoldoende overzien, het is slecht onderbouwd en tóch drukken we het er door. Het doet me ergens aan denken.... Een kaalslag bij een calamiteit, een 'siliconenlek' moet voorkomen worden. Een duurzame toekomst op het vel van moeder Aarde, dáár moeten we voor gaan, zonder allerlei ongewenste neveneffecten.